

начинаючи від скверика в самому початку Дерibasовської у Польського спуска і до Воєнного спуска під «Гещиним мостом» повинні сприйматися одним ансамблем. Їх об'єднують **підпорні стіни схилів**, виконані з каменя «ракушечника» [2, с.5]. Іменно вони, на думку авторів, повинні бути отреставровані і їх оновлені фасади повинні об'єднати всю цю територію в єдиний архітектурний ансамбль. Архітектура цих підпорних стін повинна бути врахована і включена в ансамбль нових будівель і споруд, збудованих на Приморській вулиці.

Література

1. Лисенко А. Есе про архітектуру Одеси. — Одеса, Optimum, 2005.
2. Пилявський В. Будівля, споруди, пам'ятники Одеси і їх зодчів / Справочник. — Одеса: Оптимум, 2010.

УДК 72.03(477)

Макушина Г.І.

Одеська державна академія будівництва та архітектури

АРХІТЕКТУРНА СПАДЩИНА КАРЛА АКРОЙДА В МИКОЛАЄВІ

У ХІХ ст. Південь України був територією, яку часто відвідували європейці. Багато хто з них залишався тут працювати. Не були виключенням і архітектори. Вони забудовували засновані наприкінці ХVІІІст. міста. Яскравим представником англійської архітектурної школи був Карл Акройд (1788-1850 – ті рр.) На територію Російської імперії він потрапив вже досвідченим архітектором у 1827 р. Протягом 1828-1853 рр. Карл Акройд служив в Миколаєві архітектором Чорноморського адміралтейського департаменту. В Миколаєві архітектор працював під керівництвом Ф.І.Вунша. Не дивлячись на вагомий внесок в розвиток миколаївської архітектури, К.Акройд головним архітектором Миколаєва не став, хоча в деяких документах його так називали.

В Миколаєві Карл Акройд проживав в будинку Й. де-Рібаса, який перебудував за власним зразком.

У 1832 р. архітектор виконав доповнення до генерального плану м. Миколаєва в його західній частині від Артилерійської вулиці у бік Лиману. За проектами архітектора в Миколаєві збудовано низку споруд. Охарактеризуємо основні з них.

Першим проектом К.Акройда було будівництво Старофлотських казарм протягом 1832-1838 рр. (нині Миколаївський обласний краєзнавчий музей). Комплекс являє собою три будівлі, розташовані літерою П. Вони створені в стилі англійського класицизму. Центр та кутові частини П-подібних в плані корпусів акцентовані слабо вираженими ризалітами. Пілястри мають тосканські ордери. Будівлі розраховані на розміщення 1200-2000 чоловік.

Комплекс є пам'яткою інженерного мистецтва. Він був оздоблений унікальною системою обігріву будівлі і входив до системи Спаського водогону. Під кожним корпусом розташовувалися дві котельні. Вони працювали в результаті постачання нагрітого повітря в спеціальні канали всередині стін, що передавали тепло до приміщень.

У 1834 р. К.Акройд перебудував у формах пізнього класицизму будинок і канцелярію головно командуючого Чорноморським флотом на вул. Адміральській, де тепер знаходиться Музей суднобудування і флоту. Була надбудована вежа-бельведер, змінені парадний вхід і відбулось перепланування низки кімнат.

У 1837 р. за проектом К. Акройда побудовано мур і парадну браму суднобудівної верфі — Адміралтейства. Архітектурну пам'ятку створено в стилі пізнього класицизму. Біля брами на стіні розташовані крилаті коні, що символізують перемогу на морі.

На території Адміралтейства побудовано у 1835 р. за проектом К.Акройда павільйон для зберігання моделей суден. Будівля створена при Головному командирі Чорноморського флоту, адміралі М.П. Лазареві. Сьогодні в ній

знаходиться музей державного підприємства «Суднобудівний завод імені 61 комунара».

Карл Акройд реалізувався як архітектор промислових споруд. Це був період, коли головним командиром Чорноморського флоту був М.П.Лазарєв. К.Акройд провів реконструкцію адміралтейства. В її рамках архітектор Карл Акройд створив проект еллінга для 84-гарматних суден, який мав новацію — був оздоблений дахом. У 1838 р. за його проектом навколо Адміралтейства споруджено монументальну стіну. Вона оздоблена караульними баштами, пілястрами, колонами, мініатюрними адміралтейськими якорями, ажурними дубовими ґратами та брамою в класичному стилі. Брама та стіна побудовані з інкерманського каменю, який завозили в Миколаїв із Севастополя [2, с. 37].

К.Акройд побудував дві споруди у псевдоготичному стилі. Це училище для дочок нижніх чинів (1844 р.) і Лютеранська кірха на вул. Адміральській (1848–1852).

Про те, що будівля училища для дочок нижніх чинів морського відомства виконана у псевдоготичному стилі, свідчать пілястри, однакові короткі шпилі (пінаклі) та в'їзна брама стрільчастої форми. Вікна прямокутної форми не відповідають стрільчастому контуру готики [1, с. 66]. В будівлі лютеранської кірхи також є деталі виконані в псевдоготичному стилі. Це вежа-дзвіниця, стрільчасті вікна та короткі шпилі. Обидві будівлі виконані з сірого пиляного каменю. Фрейліна російських імператриць Єлизавети Олексіївни та Олександри Федорівни О.П.Шишкіна писала про будівлю училища для дочок нижніх чинів у «Заметках и воспоминаниях русской путешественницы по России в 1845 году»: «Домкаменный, в готическом вкусе, при нем хорошенький садик; внутри вся столярная работа изясени» [3, 43].

На руїнах Спаського будинку Г.О.Потьомкіна К.Аркойд у 1842 р. створює новий будинок в готико-мавританському стилі, що згодом змінило назву споруди на «турецький будинок Потьомкіна». Поряд з будинком архітектор розмістив фонтан. У 2016 р. фонтан пережив реконструкцію. Йому повернули вигляд, який він мав у ХІХ ст.

Таким чином, Карл Акройд зробив вагомий внесок в розвиток архітектури Миколаєва у ХІХ ст. В ході своєї діяльності митець прикрасив місто будівлями в класичному та псевдоготичному стилях. Деякі з них і сьогодні доповнюють загальну картину миколаївських вулиць.

Література

1. Крючков Ю.С. Архитектура старого Николаева. – Николаев: Возможности Киммерии. -2008 -240 с.
2. Малярчук А.А. Верфь на Ингуле. – Ленинград: Судостроение. -1989. -406 с.
3. Старина николаевская и очаковская. Антология. (Источники по истории городов в Николаева и Очакова с конца XVIII до начала XX века): В 2-х т. / Авторы-составители В.В.Щукин, А.Н.Павлюк. – Николаев: Изд. Ирины Гудым, 2016. -265 с.